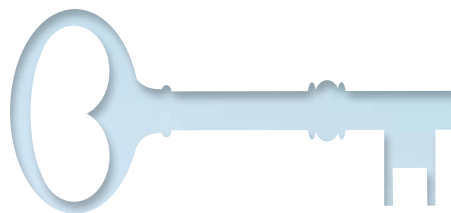

HYTTE OG FRITID

ÅRGANG 50 NR 2/2020

Sommeren er her,
og den skal nytes!

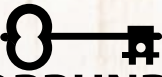
Et fruktbart
samspill –
humla og deg!

Hytteforbudet:
Hva skjedde,
og hvor går
veien videre?

God sommer!

NORGES
HYTTEFORBUND

Miljømerket trykksak

Medlemskontingent:

Personlig medlem: kr 480,-

Velforening:

2-20 medlemmer kr 1 000,-

21-50 medlemmer kr 2 000,-

51-200 medlemmer kr 3 000,-

201-500 medlemmer kr 4 000,-

Over 500 medlemmer kr 5 000,-

Velsammenslutning: kr 1 000,-

Kontingentår: 1/1-31/12

Medlemsskapet må sies opp skriftlig

Kontonr: 7874.05.57342

Stoff til neste utgave
av Hytte og Fritid sendes
direkte til redaksjonen
norges@hytteforbund.no

Frist for levering av innlegg:

Utgave 3/20: 15. oktober

Norges Hytteforbund og redaksjonen frasier
seg ansvar for innleggene i Hytte og Fritid.

Gi beskjed dersom innlegget skal være anonymt.

Navn og adresse må gjøres kjent for redaksjonen.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å :

- Forkorte innlegg pga. plassmangel
- Fremlegge svarinnlegg for de/den involverte før trykking.
- Gi tillatelse av formidling av medlemsbladets innhold til andre publikasjoner, derav også digital videreformidling.

*Bruk av bladets innhold må på forhånd
avtales med ansvarlig redaktør.*

Redaktør: Dag Nordberg

Ansv. red.: Trond G. Hagen

Utgiver: Norges Hytteforbund

Org. nr: 975 9968 59

Sekretariat: Billingstadsletta 25, 1396 Billingstad

Kontortid sekretariat: 08-13

Tlf: 23 27 37 60

Nettside: www.hytteforbund.no

E-post redaksjonen: norges@hytteforbund.no

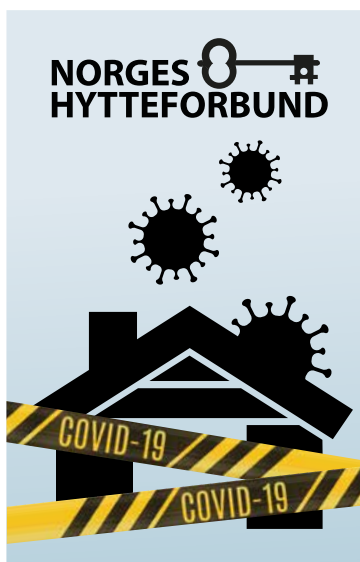
Tlf. juridiske henvendelser: 23 27 37 60

Grafisk utforming: Bram, Medier og Ledelse AS

Trykk: It Grafisk

Forsidefoto: Dag Nordberg og iStock

Redaksjonen ble avsluttet 18.06.2020

Vi har hatt travle dager etter at koronaviruset brøt ut. Les mer om vår innvirkning på side 7-13.

Styret

Styreleder og ansvarlig redaktør:

Trond Hagen, Skedsmokorset, har hytte på Kvitfjell i Ringebu kommune i Gudbrandsdalen.

Styremedlemmer:

Turid Knutsen, Trondheim, har hytte på Tervåg på øya Frøya i Trøndelag.

Per Gunnar Halvorsen, Halden, har hytte i Sarpsborg og på Ringebu fjellet.

Øyvind H. Ekeberg, Lierskogen, har hytte i Tvedestrand.

Knut Nes, Bekkestua, har hytte i Valdres.

Varamedlemmer:

Arne Herberg, Reistad, har hytte i Skarsdalen.

Jens N: Engelstad, Gråkammen i Oslo, har hytte på Skeikampen.

Da Norge stengte

Den 12. mars stengte Norge ned. Faren for økt spredning av koronaviruset ved opprettholdelse av åpne grenser, normalt arbeidsliv og skolegang ble av regjeringen vurdert til å være for stor. Eiere av fritidsboliger, som bare noen dager i forveien ble anbefalt å reise på hytta for å redusere smittefaren, ble beordret hjem av regjeringen. En uke senere, den 19. mars, vedtok regjeringen en forskrift som blant annet innebar at det ble forbudt å reise på hytta. Forbudet var ikke anbefalt av helsemyndighetene. Etter hvert kom det frem at forbudet var initiert av de store hyttekommunene og fylkene. Ikke på grunn av smittevern hensyn, men fordi de store hyttekommunene ikke så seg i stand til å ivareta normale helsetjenester for hytteeierne, samtidig som de arbeidet for å begrense smittefaren. Hytteforbudet var altså basert på manglende kapasitet i helsevesenet lokalt i enkelte kommuner.

I etterhånd kan det derfor synes som om hyttekommunene har tatt for lett på sine forpliktelser iht. norsk lovgivning om å ha nødvendig helse tilbud overfor forventet behov. Av den grunn var et hytteforbud nødvendig i en del kommuner, men ikke i alle.

Med stort og smått er det ca. 500 000 fritidsboliger i Norge. I gjen-

nomsnitt er det 4–6 personer tilknyttet hver fritidsbolig. Det betyr at omtrent halvparten av innbyggerne i landet er tilknyttet ei hytte gjennom familie, slekt eller vennskap.

Halvparten av befolkningen som kunne vært spredd over det ganske land, ble holdt hjemme. Dette fordi hyttekommunene valgte å bruke penger på lokale tjenester og tiltak i stedet for å opprettholde en nødvendig helseberedskap også overfor deltidsinnbyggerne, noe de er forpliktet til iht. norsk lov.

En evaluering av koronakrisen bør derfor inneholde en analyse av hyttekommunenes forhold til deltidsinnbyggerne og hva som var gjort og ikke gjort lokalt, og om det har vært tilstrekkelig (hvis noen) fokus på kommunenes forpliktelser som vertskap. Lokalsamfunnene har tjent gode penger på utviklingen av stadig nye hyttefelt, men har den kommunale infrastrukturen reflektert økningen i det faktiske innbyggertallet?

Styret i NHF vil til slutt takke alle hytteeiere som lojalt hittil har fulgt de pålegg og anbefalinger fra sentrale og lokale myndigheter til tross for eventuelle motforestillinger vedrørende smitteverneffekten.

Med hilsen Trond G. Hagen, styreleder

EIENDOMS- SKATT

Dag Nordberg

Eiendomsskatt for 8 500 eiendommer tilbakebetales etter klage fra NHF

Norges Hytteforbund sendte 20. mars i år inn klage på utskrivning av eiendomsskatt for fritidsboliger og boliger i Alta kommune og fikk medhold i klagen. Resultatet er nå at eiere av 8500 fritidsboliger og boliger får tilbakebetalt for meget betalt skatt.

Med virkning fra den 1. januar 2020 er § 8 A-2, første ledd i eiendomsskatte- loven endret. Skattegrunnlaget beregnes etter endringen på grunnlag av antatt normal salgsverdi multiplisert med 0,7 og ikke lenger 0,8 som før endringen.

Fra og med skatteåret 2020 er det innført en pliktig reduksjonsfaktor i

eiendomsskattetakst på 30 % for alle boliger og fritidsboliger. Alta kommune har likevel brukt en reduksjonsfaktor på 20 %.

Alta kommune skriver i sitt svar på klagen at det er blitt gjort en feil, og at alle berørte vil få kreditering ved neste kvartals faktura.

NORGES
HYTTEFORBUND
Alta kommune
Postboks 1403,
9506 Alta

20. mars 2020

postmottak@alta.kommune.no

Vedrørende utskrivning av eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger i Alta kommune for 2020

Det vises til utskrivning av eiendomsskatt for boliger og fritidsboliger i Alta kommune for 2020. I den forbindelse ønsker Norge Hytteforbund (NHF) å be om noen avklaringer fra kommunen.

Med virkning fra den 1. januar 2020 er § 8 A-2, første ledd i eiendomsskatte- loven endret og lyder blant annet slik:

" Verdet av eiendommen skal settes til det beløp ein må gå ut frå at eiendommen etter si innretning, bruksmessighet og lokalisering kan bli avhenda for under vanlege salstilhøve ved fritt sal. Skattegrunnlaget for bustader og fritidsbustader vert sett til verdet multiplisert med 0,7. "

I følge Alta kommunes skattemåte for 2020 er skattegrunnlagene/skattetakstene for boliger og fritidsboliger imidlertid multiplisert med 0,8.

Fra og med skatteåret 2020 er det innført en pliktig reduksjonsfaktor i eiendomsskattetakst på 30 % for alle boliger og fritidsboliger. Norges Hytteforbund kan ikke se at det foreligger spesielle grunner for at Alta kommune skal ha en reduksjonsfaktor på 20 % og ikke 30 % som eiendomsskatte- loven foreskriver.

NHF har registrert at kommunen også for skatteåret 2019 hadde en reduksjonsfaktor på 20 %. Forbundet antar derfor at det har oppstått en feil ved utskrivningen av eiendomsskatten for 2020.

Norges Hytteforbund ber om at utlagt eiendomsskatt i Alta kommune korrigeres tilsvarende.

Med vennlig hilsen
For Norges Hytteforbund

Trond G Hagen
Styreleder

NORGES
HYTTEFORBUND

Tlf.: 23 27 37 60
Billegatshella 25, 1306 Billingstad
postmottak@norgehytteforbund.no

- til nytte for deg og din hytte!

Org.nr.: 978 966 809
www.norgehytteforbund.no

Kopi: Fylkesmuseet i Troms og Finnmark, Statens bus, 9815 Vidus

Alta kommune
Fellesstjenesten
Skatt og innfordring

Off. i § 13, eiendomsskatt, § 29, jf. likningsloven § 3-13

NORGES HYTTEFORBUND
Billingstadsletta 25
1396 BILLINGSTAD

Deres ref:

Vår ref:
2020/2272-2

Saksbehandler:
Linn-Hege Møllenes Thanke

Dato:
30.03.2020

Svar - utskrivning av eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger i Alta kommune for 2020

Takk for deres henvendelse. Dere har gjort oss oppmerksom på at det har blitt gjort en feil i utskrivning av eiendomsskatten for 2020, vi er nå i gang med å rette opp i denne feilen.

Det er en omfattende jobb og omhandler anslagsvis ca. 8500 eiendommer. Det jobbes med å finne en løsning for å kreditere alle det gjelder. Alle som er berørt av endringen vil få kreditering sammen med neste kvartals faktura.

Med vennlig hilsen
Alta kommune
Linn-Hege Møllenes Thanke
konsulent

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.

Postadresse:
Postboks 1403, 9506 Alta
Regnskapsavdelingen
Sandfalleien 1

Epostadresse:
postmottak@alta.kommune.no
Web adresse:
www.alta.kommune.no

Telefon:
78455000
Organisasjonsnummer:
944 588 132

Medlemsfordeler

Som medlem i Norges Hytteforbund får du rabatter i utvalgte bedrifter. Noen av avtalene er for organiserte vel, foreninger og sameier, mens andre er for privatpersoner (merket individuelt). For de fleste avtaler må medlemsnr ditt oppgis

Bistand i klagesaker knyttet til kommunale avgifter og gebyr.

Region: Hele landet
Medlemstype: Vel
E-post: norges@hytteforbund.no

15%
Rabatt på standard timepris

Nye prosjekt, oppgradering, drift/service

Region: Hele landet
Medlemstype: Vel og individuelt
E-post: kh@akvaconsut.no

Prisgunstig strømvavtale.

Gudbrandsdal Energi

Region: Hele landet
Medlemstype: Idividuell
E-post: norges@hytteforbund.no

Rabatter på utvalgte varer

Region: Østlandet
Medlemstype: Vel og individuelt
www.gaus.no/kunde

20%
Trelast og utvalgte varer

Region: Østlandet
Medlemstype: Vel og individuelt
www.thaugland.no

Region: Stavanger
Medlemstype: Vel og individuelt
www.thaugland.no

12%
15%

Region: Hele landet
Medlemstype: Vel og individuelt
www.thonhotels.no/firmakunder/thon-business-deal/

5%
20%
Byggevarer

Region: Buskerud
Medlemstype: Vel og individuelt
E-post: kundeservice@maxbo.no

20%

Region: Hele landet
Medlemstype: Vel og individuelt
www.bisletbilutleie.no

Rabatter på utvalgte varer

GOL
Region: Gol
Medlemstype: Vel og individuelt
E-post: gol@monter.no

5%
20%
Byggevarer

ÅS
Region: Akershus og Østfold
Medlemstype: Vel og individuelt
E-post: firmapost@maxbosorhaug.no

Byggevarer

Region: Vestfold
Medlemstype: Vel og individuelt
E-post: post@hasas.no

ADVOKATFIRMAET

ØKLAND

Våre advokater yter bistand til private og næringsdrivende. Enten det dreier seg om fast eiendom, entreprise, skatt, arv/skifte, arbeidsrett eller andre rettsområder, står vi klare til å hjelpe.

Advokatfirmaet Økland & Co DA er samarbeidspartner med Norges Hytteforbund. Medlemmer får gratis førstegangskonsultasjon inntil 30 minutter, og deretter 20% rabatt på veiledende timepriser.

post@oklandco.no | 64 84 60 60 | oklandco.no

OSLO | LILLESTRØM | EIDSVOLL | SØRUMSAND

KORONA-
PANDEMI
OG HYTTE-
FORBUD

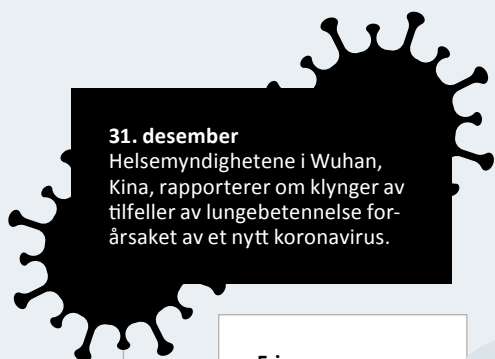

Tekst: Dag Nordberg
Foto: iStock

Korona og hytteforbud – veien videre

På bakgrunn av den meget alvorlige trusselen som covid-19 utgjør mot hele den norske befolkning, har både hyttefolk og Norges Hytteforbund støttet myndighetene lojalt i kampen mot viruset. Norges Hytteforbund har samtidig søkt å påvirke myndighetene til å lempe mest mulig på hytteforbudet og prøvd å vise at hyttene utgjør en ressurs i kampen mot viruset. Hva kan vi lære som peker fremover?

Coronavirus
2019-nCoV

31. desember

Helsemyndighetene i Wuhan, Kina, rapporterer om klynger av tilfeller av lungebetennelse forårsaket av et nytt koronavirus.

10. januar

WHO sender ut en omfattende teknisk veiledning med råd til alle land om hvordan man kan oppdage, teste og håndtere potensielle tilfeller.

13. januar

Det første smittetilfellet utenfor Kina blir registrert i Thailand.

5. januar

WHO publiserer første rapport om det nye viruset.

14. januar

WHO informerer om menneske til menneske overføring av koronavirus i de 41 tilfellene som til da var bekreftet, og at det var fare for et større utbrudd.

DESEMBER - JANUAR

1. januar

Verdens helseorganisasjon (WHO) oppretter et bredt sammensatt utvalg som skal overvåke situasjonen rundt sykdomsutbruddet i Wuhan.

12. januar

Kina offentliggjør de genetiske sekvensene til koronaviruset.

22. januar

Helsedirektoratet i Norge informerer de regionale helseforetakene, fylkesmennene og kommunene. Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet arbeider med å forberede hvordan helsetjenesten skal kunne håndtere situasjonen dersom det nye koronaviruset kommer til Norge.

Hytteforbudet ble begrunnet med at et større antall smittede hyttebeboere ville bli en for stor belastning på helsevesenet i mange kommuner. Den første lærdommen vi kan ta av hytteforbudet, må derfor være at antall smittede må holdes nede på et nivå som kommunene kan takle hvis vi vil unngå et nytt hytteforbud.

Når regjeringen skal velge strategi og forberede seg på et nytt mulig smitteutbrudd, da vil valget av smittevernstrategi være avgjørende. Ved å velge en «brems-strategi» vil antallet smittetilfeller mangedobles i forhold til antallet vi har sett ved dette utbruddet. Et nytt hytteforbud

vil tre i kraft, strengere og mer langvarig enn det første. En «hold-nede-strategi» (reproduksjonstallet R er mindre enn 1, og antall smittede går mot null) vil gi en langt mindre belastning på helsevesenet i kommunene og gjøre et hytteforbud mindre sannsynlig. I tillegg bør helse-beredskapen i mange kommuner styrkes og unødvendige reisereguleringer unngås.

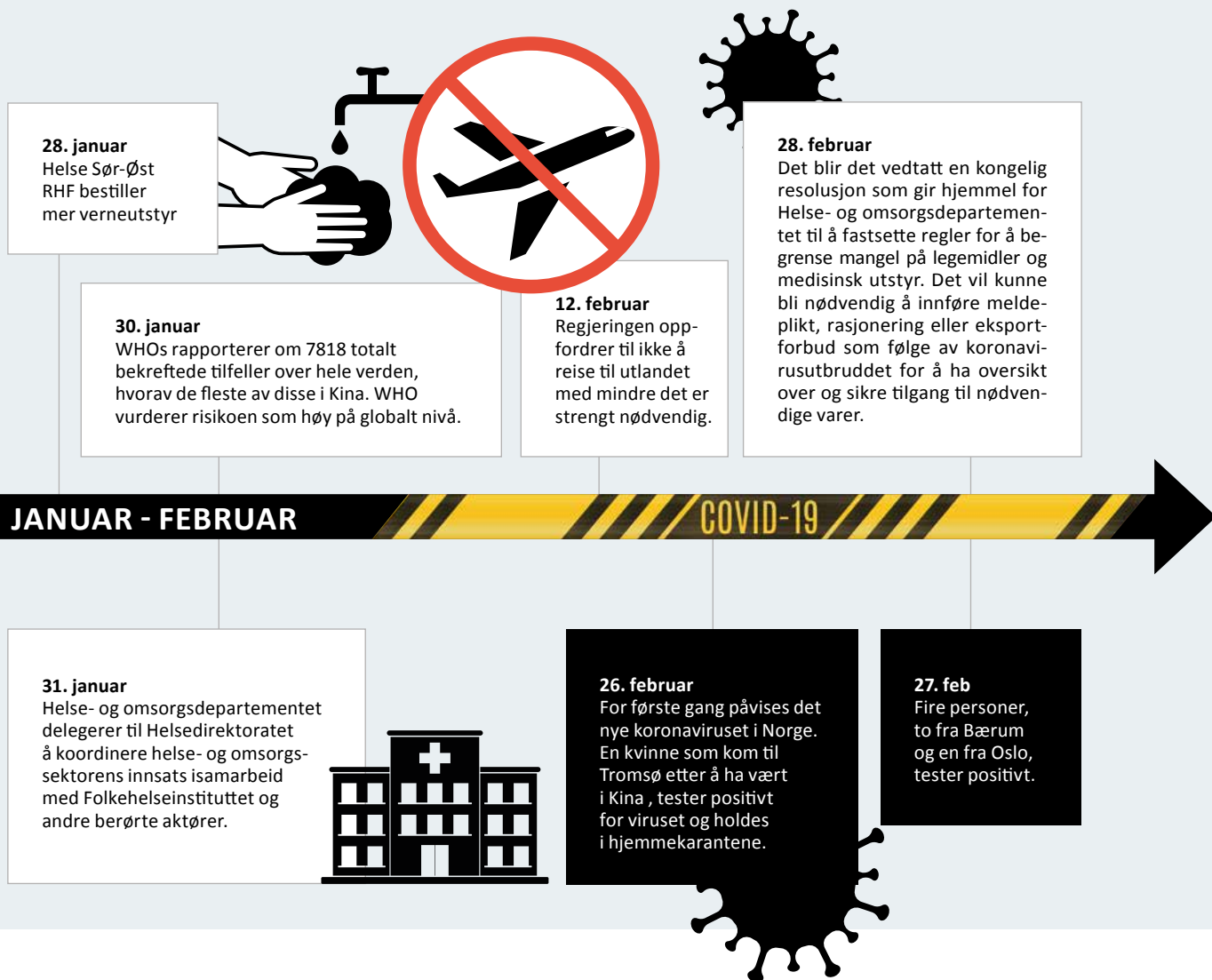
Dristig vedtak

Da hytteforbudet trådte i kraft 19. mars, hadde allerede regjeringen en uke tidligere innført de mest omfattende «nedstengningstiltak» i Norge siden den andre verdenskrig. Norge

var dermed et av de landene i verden som reagerte raskest med sterke tiltak mot koronasmitte etter at den hadde etablert seg i landet.

Smitte-tallet var oppadgående, men likevel var det ikke mer enn ca. 200 registrerte smittetilfeller da tiltakene kom.

Det dristige vedtaket om nedstengning var ikke ubetinget populært, selv ikke blant medisinske fagfolk, jevnfør de mindre inngripende tiltakene i Sverige ved starten av epidemien. Mens Erna Solberg sa at hun skulle slå ned Korona, mente Folkehelseinstituttet at hun heller burde forberede nordmenn på at vi kommer til å få smitten (VG 8. april).

Det foreligger allerede dokumentasjon som tyder på at regjeringen valgte den beste smittevernstrategien.

Den første evalueringsrapporten som sammenlikner effekten av ulike koronatiltak i et større antall land ble utarbeidet av en gruppe forskere ved University of Oxford og publisert i mai. Rapporten konkluderer entydig med at fire typer tiltak uavhengige av hverandre hadde stor effekt på å begrense antall smittede og døde som følge av epidemien: tidlig generell stengning av skoler og undervisningsinstitusjoner, tidlig stengning av arbeidsplasser, tidlig stengning av internasjonale flyreiser og tidlig offentlige informasjonskampanjer

Det dristige vedtaket om nedstengning var ikke ubetinget populært, selv ikke blant medisinske fagfolk, jevnfør de mindre inngripende tiltakene i Sverige ved starten av epidemien.

med med blant annet råd om avstand og hygiene. Forskerne anbefaler at alle de nevnte fire typene av tiltak blir iverksatt ved et eventuelt nytt smitteutbrudd. Rapporten underbygger at Norge, det vil si regjering og folk som har fulgt opp regjeringens beslutninger, valgte den riktige veien denne gangen.

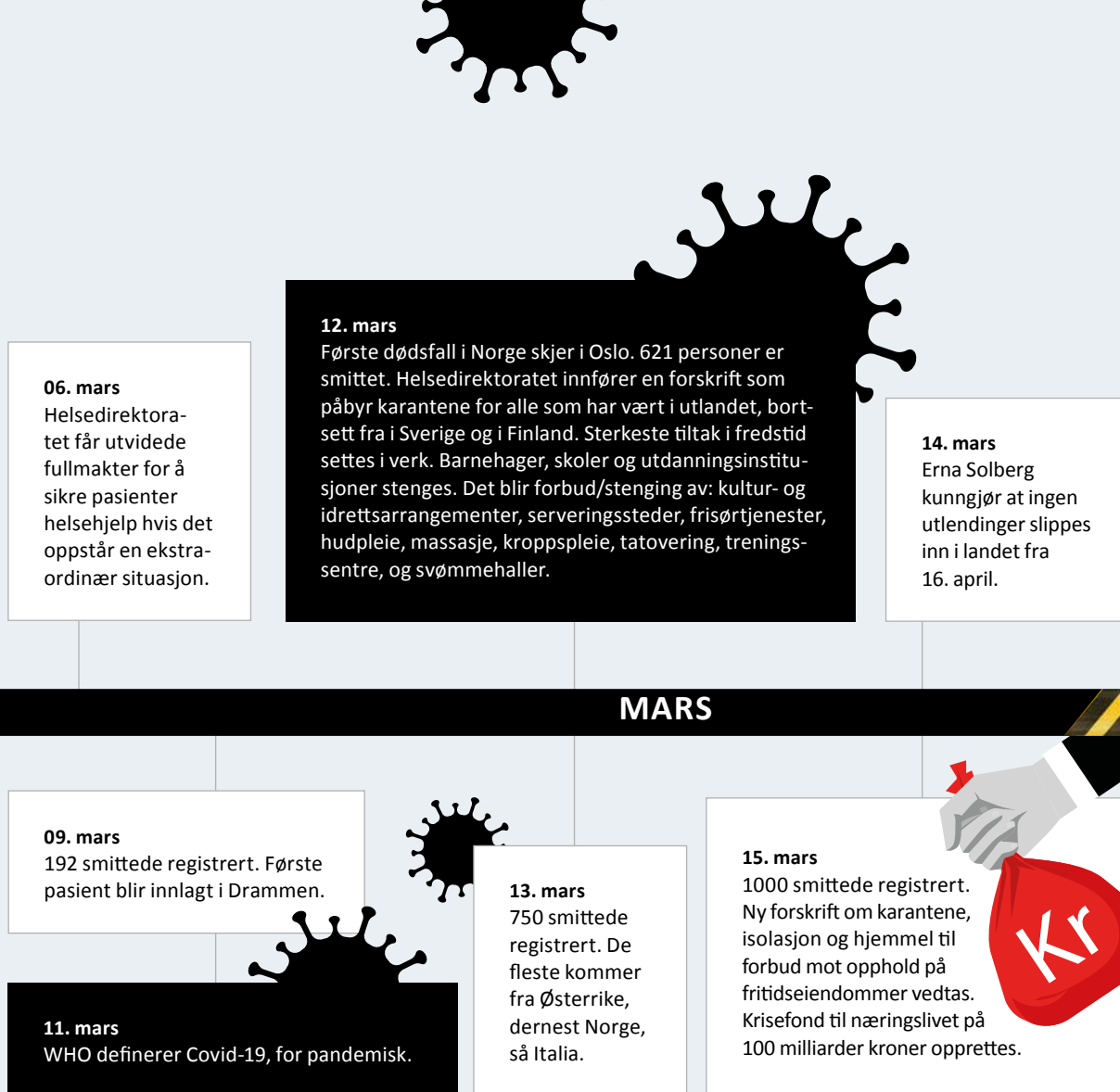
Konklusjonene i rapporten ble bekreftet i en ny rapport fra en liknende

undersøkelse utført av Universitetet i California, Berkeley, publisert 8. juni. Forskerne skriver at analyse av de ulike koronastrategiene i landene viser også at selv små forsinkelser av iverksettelsen av tiltak produserte dramatisk forskjellige helseutfall.

Smittevernstrategi

Koronatiltakene har kostet enorme beløp i Norge, men de samfunns-

messige kostnadene ville ha blitt enda større dersom regjeringen hadde valgt mindre inngripende og rimeligere tiltak. Professor Steinar Holden, leder av ekspertutvalget som har vurdert strategivalgene for å håndtere pandemien, ble intervjuet i Finansavisen 27. mai. Av intervjuet fremgår det at i rapport nr. 2 er hovedkonklusjonen klar: Økonomisk sett er det bedre med en «hold-nede-strategi» enn å la smitten bre seg gjennom folket («brems-strategi» red. anm.).

Selv om det blir valgt en «hold-nede-strategi» strategi ved en eventuell ny smittebølge, et valg som kan bety en mindre belastning på kommunenes helsetjenester så vil likevel

de største hyttekommunene kunne få problemer med kapasitet. Under tegnede har kontaktet Jan Helge Kaiser, fylkesberedskapssjef hos Fylkesmannen i Vestfold og Telemark og spurt om hvilke instanser det er som har ansvaret for kommunenes beredskapsdimensjonering.

Han skriver:

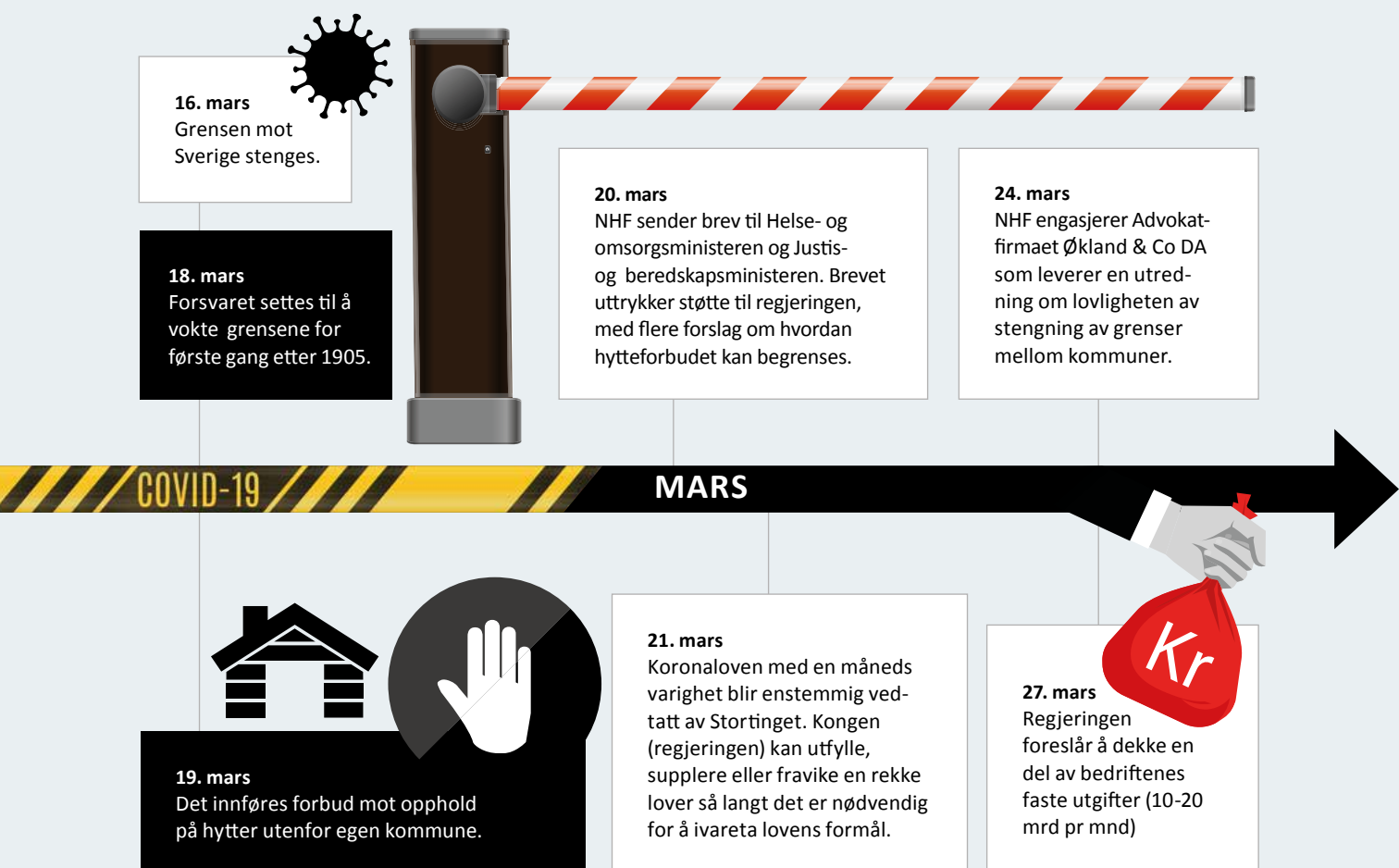
«Kommunen skal etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 sørge for at alle som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester på et forsvarlig nivå. Også personer som har midlertidig opphold/ferieopphold i kommunen omfattes av oppholdskommunens ansvar, det vil si

at kommunene i utgangspunktet må planlegge for og sørge for sine feriegjester på vanlig måte.

Hva slags tjenester kommunen er forpliktet til å yte til personer som oppholder seg midlertidig i kommunen, vil avhenge av hva som anses forsvarlig ut fra lengden på oppholdet. En kommune hvor pasient/bruker oppholder seg midlertidig er ikke uten videre forpliktet til å yte tjenester i samme omfang som hjemkommunen vil kunne ha plikt til.»

Hvordan finansieres helseberedskapen i kommunene?

«Helseberedskapen i kommunene finansieres på linje med øvrige kommu-

nale tjenester gjennom skatter, avgifter og overføringer fra staten.»

Krisepakke til kommunene?

6. mars i år fikk Helsedirektoratet fullmakter ved kongelig resolusjon for å sikre befolkningen helsehjelp og hindre smittespredning. «Vi gjør dette for å sikre pasienter helsehjelp hvis det oppstår en ekstraordinær situasjon. Om det oppstår mangel på ressurser, vil direktoratet

kunne bruke fullmaktene til raskt å skaffe ressursene som trengs. Vi er ikke i en slik situasjon nå, men vi ønsker å være på den sikre siden hvis den skulle oppstå. Derfor gir vi nå direktoratet utvidede fullmakter», sier helse- og omsorgsminister Bent Høie.

Kanskje var tiden for knapp til at Helsedirektoratet kunne ha brukt fullmaktene til å høyne beredskapen i de kommunene som hadde behov for det. Men kanskje kan fullmakte-

ne brukes nå til forberedende tiltak i tilfelle av en ny smittebølge. 15. mars, vedtar regjeringen hjemmel for hytteforbudet og oppretter et krisefond til næringslivet på 100 milliarder kroner. Her hadde regjeringen anledning til å gi et beløp øremerket til kommunenes helseberedskap, men gjorde det ikke. Kommunene har som følge av epidemien fått reduserte skatteinntekter, men har ikke mottatt noen krisepakke fra staten.

Kanskje var tiden for knapp til at Helsedirektoratet kunne ha brukt fullmaktene til å høyne beredskapen i de kommunene som hadde behov for det.

Tekst: Dag Nordberg

01. april

NRK Frokostradio intervjuer styreleder i NHF, Trond Hagen, som gir råd, orienterer om juridiske rettigheter og om lovligheten av stengte kommunegrenser.

13. april

Erik Nord, tidl. forsker ved Folkehelseinstituttet, sier at det er en overdrivelse å bytte ut hytteområder fulle av folk med tilnærmet tomhet.

15. apr

Vinje kommune vedtar forbud mot bruk av fritidseiendommer i kommunen frem til 27. april.

17. april

Bent Høie uttaler til NTB: "Kommuner har ikke hjemmel til å innføre hytteforbud lokalt, så jeg forventer at fylkesmannen i det angjeldende fylke ser på det vedtaket".

APRIL

07. april

Ordfører i Bykle, mener det er for tidlig å oppheve hytteforbudet

16. april

Etter oppdrag fra NHF leverer Advokatfirmaet Økland & Co DA en utredning om lovligheten av hytteforbudet i Vinje kommune. Konklusjonen er at kommuner ikke har hjemmel i smittevernloven til å vedta et kommunalt hytteforbud.

20. april

Hytteforbudet oppheves, men overnatting i fritidsbolig frarådes fortsatt. Ingen kan lenger straffes for å overnatte på hytta, men rådet om å unngå unødvendige fritidsreiser gjelder. Hytteeiere oppfordres til å lytte til råd fra vertskommunene.

NHF's reaksjon: Brevet

Tekst: Dag Nordberg

Norges Hytteforbund sender umiddelbart et brev direkte til helse- og omsorgsminister Bent Høie og justis- og beredskapsminister Monica Mæland dagen etter at hytteforbudet ble innført 19. mars.

Styreleder Trond Hagen uttrykker i brevet støtte og forståelse for myndighetenes krav om at hyttefolk må reise hjem av hensyn til at kommuner ikke kan overholde sine helsemessige forpliktelser overfor både lokalbefolkningens og hyttegjestenes behov for helsetjenester. Samtidig understreker han at «for sårbare og utsatte grupper, de eldre og lungesyke i særdeleshet, vil det

for dem som disponerer en fritidseiendom være en velkommen, og for mange nødvendig, risikoreduksjon å kunne gjemme seg bort på hytta.»

Hagen påpeker at kommunene ikke oppfyller sine forpliktelser. I helse- og omsorgs-tjenesteloven § 3-1. står det:

«Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.»

Håpet er at kommunene nå bruker anledningen til å øke beredskapen slik at vi forhåpentligvis unngår en gjentakelse av hytteforbudet. Både fylkene og sentralforvaltningen har et ansvar for å følge opp med kontroll og nødvendige bevilgninger dersom kommunene ikke makter det på egen hånd, til tross for at de plikter å gjøre det.

Om vi igjen skulle komme i en situasjon der helsevesenet i noen kommuner ikke har kapasitet til å ta imot flere enn sine egne innbyggere, virker det rimelig at et hytteforbud begrenses til å gjelde slike kommu-

Datatilsynet

10. mai

Trafikken mellom kommunene i hele landet gikk ned 44 % av normalnivået da forbudet ble innført. Undersøkelsen viser også at folk reiste tilbake til hyttene da hytteforbudet ble opphevet 20. april.

Til Norges Hytteforbund og styreleder Trond G. Hagen,

Takk for nyttige og konstruktive innspill om hytteforbudet. På grunn av noen hektiske måneder har vi ikke kommet tilbake til dere før nå, men vi ønsker å formidle at innspillene ble lest da de ble mottatt.

*Vennlig hilsen Anette Ødelien
fung. lovrådsgiver, Lovavdelingen,
Enhet for strafferett og prosess,
Justis- og beredskapsdepartementet*

12. Juni

Folkehelseinstituttet mottar varsel om vedtak om midlertidig forbud mot å behandle personopplysninger i appen Smittestopp. Datatilsynet mener at appen ikke er et forholdsmessig inngrep i personvernet ut fra dagens situasjon, ut fra løsningene som er valgt i appen, oppslutningen og smittesituasjonen i Norge.

COVID-19

MAI - JUNI

27. mai

Holden-utvalgets andre samfunnsøkonomiske koronapport offentliggjøres. Utvalget mener at det å kun bremse viruset, er mange milliarder kroner dyrere enn et «stabilit hold-nede»-scenario. Koronaloven og alle tilknyttede forskrifter oppheves. Innholdet i mange av forskriftene videreføres i en rekke lovproposisjoner til Stortinget. Fremdeles vil flere midlertidige «koronaforskrifter» med hjemmel i andre lover opprettholdes. Blant annet gjelder det reglene om innreiserestriksjoner og karantene.

15. Juni

Direktør i FHI, Camilla Stoltenberg uttaler at hun er uenig i vurderingen til Datatilsynet, og at de vil slette alle data og sette arbeidet på pause som følge av varselet. Uten Smittestopp-appen vil vi være dårligere rustet for å forebygge nye utbrudd som kan komme lokalt eller nasjonalt, sier hun.

ner, men ikke alle. Næringslivet i typiske hyttekommuner tapte store beløp, og flere virksomheter gikk konkurs på grunn hytteforbudet. Flere ordførere gav også uttrykk for at de ønsket unntak fra hytteforbudet for kommunen de representerer.

Et av forslagene i Hagens brev tar opp spørsmålet om differensiering av hytteforbudet. Hagen forelår en rekke justeringer som ville ha gitt flere adgang til hyttene sine.

Norges Hytteforbund engasjerte Advokatfirmaet Økland & Co DA da hytteforbudet ble innført, med

oppdrag om å utrede lovligheten av stengte kommunegrenser. Konklusjonen til var at stengte kommunegrenser ikke var lovlig, enten det gjaldt rent fysisk stengning, eller karanteneplikten etter kryssing av grensen.

Disse spørsmålene er svært viktige for hytteeiere som må vedlikeholde, reparere eller forebygge skader på hytta. Hvem er ansvarlig for økonomiske tap når vedlikehold ble umulig?

Økland & Co DA ble igjen engasjert av Hytteforbundet i april. Denne gang for å utrede lovligheten av Vinje kommunes vedtak om

forlengelse av hytteforbudet utover 20. april. Konklusjonen var at vedtaket til Vinje kommune var ulovlig.

Dagen etter at rapporten ble levert, uttalte helse- og omsorgsministeren at vedtaket til Vinje kommune måtte oppheves. Det var ulovlig.

På Hytteforbundets hjemmeside kan du lese brevet i sin helhet. Her finner du også et intervju med Trond Hagen i NRK Frokostradio, og konklusjonen i rapporten til Advokatfirmaet Økland & Co DA for saken om Vinje kommune.

Strømregningen

I forrige utgave av medlemsbladet forklarte Mathias Dannevig prinsippene i den nye nettleiestrukturen som Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ønsker å innføre. Han påpekte en rekke forhold som vil gi hytteeieren dyrere strømregning for det samme strømforbruket som i dag og i tillegg medføre økt forbruk.

Norges Huseierforbund har fremført mange av de samme kritiske synspunktene på vegne av boligeierne, men Dannevig viste at hytteeiere vil bli enda sterkere rammet av endringene i nettleiestrukturen. Norges Hytteforbund har nå levert sin høringsuttalelse til NVE. Høringsuttalelsen er svært omfattende, og vi skal her bare ta med noen utvalgte sitater fra Hytteforbundets hjemmeside. Dokumentet som er sendt ut på høring av direktoratet, heter «Endringer i nettleiestrukturen. Nr. 01/2020».

Sakset fra Norges Hytteforbunds hjemmeside:

Norges Hytteforbund vil så sterkt vi kan gå imot de forslag om effekt-leie som fremsettes. Forslaget er for den norske hyttebefolkning direkte diskriminerende og økonomisk ska-

delig. Hyttefolket har intet jevnt strømforbruk året igjennom. Ofte besøker man hytta i helg- og langhelger for noen dagers opphold. Men den gjennomsnittlige hytte vil i lange perioder være ubebodd. I periodene der hytta ikke er i bruk, er strømforbruket lavt eller slått av. Når man så tar hytta i bruk for kortere eller lengre tid, vil det være naturlig at det i en periode er høyere forbruk for å få opp varmen. NVEs forslag om effekt-leie oppfatter vi at vil legge opp til å straffe slikt kortvarig strømforbruk med kraftige straffegebyr. Eller tvinge hytteeiere til å kjøpe en større forbruksramme (max-effekt) enn hva de egentlig trenger til sitt normale forbruk. Det kan være mer fristende for den enkelte hytteeier å la varmen stå på, også ved lange fravær, for å unngå straffetakst ved ankomst. Dette vil medføre et unød-

vendig større totalforbruk av strøm for den enkelte og for samfunnet. NVEs forslag oppfordrer derfor til strømsløsning hos hytteeiere.

Systemet som foreslås vil ikke bidra til å fordele strømforbruket jevnt gjennom døgnet, fordi man tar utgangspunkt i en kjøpt maksimalramme for normalpriset forbruk, og straffetakster slår inn uavhengig av til hvilken tid ekstraeffekt tas ut. Selv med mye ledig kapasitet i nettet slår straffetakster inn hvis den enkeltes rammeeffekt overskrides.

Systemet gir dessuten ikke et forutsigbart resultat for den enkelte, men mye usikkerhet der man ikke vil vite hva man skal forholde seg til, eller hvordan konsekvensene av overforbruk vil slå ut. Valg av tariff-løsning blir svært vanskelig og uoversiktlig.

Norges Hytteforbund mener NVEs forslag om abonnement med slike effektrammer bør skrinlegges. Man bør heller se på klart tidsbestemte perioder på døgnet der man kan fastsette eventuell differensiert linje-leie som forbrukerne har et riktig og forutsigbart bilde av og kan forholde seg til.

Den norske hytteeiers forbruksprofil og spesielle behov må tas med i betraktning ved tariffutformingen, eventuelt ved at det innføres spesielle regler for fritidsboligabonnenter.

Norges Hytteforbund kan ikke bifalle NVEs foreslåtte endringer.

Foto: iStock

TOMTEFESTE

Advokat
Mauritz Aarskog

Advokatfullmektig
Samuel Viljar
Nordengen

Når gjelder landbruksunntaket?

Mange bortfester driver med landbruksvirksomhet. For festeforhold der bortfester driver landbruksvirksomhet, er det et viktig unntak for tomtefesteres rett til å kreve innløsning.

Tomtefesteloven § 32 gir fester av tomt til bolig- eller fritidsbolig rett til å løse inn festetomten når festetiden er ute, eller når det har gått minst 30 år av festeforholdet. Innløsningssummen er relativt lav sett i forhold til markedsverdien på tomten; grunneier kan velge mellom 25 ganger årlig festeavgift eller 40 % av råtomtverdien.

Mange bortfester driver med landbruksvirksomhet. For festeforhold der bortfester driver landbruksvirksomhet, er det et viktig unntak for tomtefesteres rett til å kreve innløsning.

Unntaksregelen for landbruksvirksomhet finner vi i forskrift om tomtefeste § 4. Bestemmelsen slår fast at der tomt til bolig- eller fritidsbolig hører til en landbrukseiendom, kan bortfester på visse vilkår tilby festeren forlengelse av festekontrakten med en oppjustert festeavgift, heller enn å måtte akseptere innløsning.

Det avgjørende vurderingstemaet for om regelen kommer til anvendelse er ofte om det er tilstrekkelig landbruksdrift på eiendommen til at den kan karakteriseres som en «landbrukseiendom i forskriftens forstand».

Det følger av forskriften § 4 (2) at dersom næringsdriften for jord, skog-, eller hagebruk er nedlagt eller forpaktet bort til andre enn foretak der grunneier selv er deltaker, så kan eiendommen kun regnes som en landbrukseiendom dersom det er sannsynlig at grunneier selv vil komme til å drive næringsdriften på eiendommen innen 5 år fra innløsningstidspunktet for festetomten.

Dersom bortfester driver landbruksvirksomhet i forskriftens forstand, følger det av bestemmelsen at inntektene fra landbrukseiendommens festekontrakter må tilsi at innløsning ikke skal finne sted. I henhold til bestemmelsen må bortfester dokumentere tre forhold som til sammen

vil tilsi at innløsning ikke skal finne sted. Alle vilkårene må være oppfylt for at unntaksbestemmelsen skal komme til anvendelse.

Bortfester må dokumentere at landbrukseiendommens totalareal er over 100 daa, eller at landbrukseiendommen har mer enn 20 daa fulldyrket jord. Inntektene fra feste tomtene etter tenkt regulering på innløsningstiden til sammen utgjør mer enn et årlig minstebeløp på ca. 20 000 kroner. Inntektene fra festetomtene etter tenkt regulering på innløsningstiden til sammen utgjør mer enn 5 % eller mer av det årlige driftsresultatet fra landbrukseiendommen.

Det oppstår ofte uenighet mellom bortfester og fester om hvorvidt landbruksunntaket kommer til anvendelse. For begge parter kan spørsmålet ha stor økonomisk betydning, og det kan lønne seg å få en advokat med kunnskap om tomtefeste til å vurdere saken.

EIENDOMS- GRENSER

Advokat
Lasse Groven Egeberg
Advokatfirmaet
Legalis

Når land møter vann

Mange eiendommer i Norge, herunder hytteeiendommer, støter mot vann – det være seg sjø, innsjø, tjern, elv eller liknende. Motivasjon til tvist knyttet til slike grenser er gjerne tuftet enten på ressursutnyttelse eller et ønske om å hindre at andre foretar seg noe man ikke ønsker tett innpå egen eiendom.

Fast eiendom er gjerne et geografisk område som omsluttet og avgrenses av andre eiendommer. Grensene for fast eiendom er også avgrenset av mindre synlige rettslig definerte grenser. Fast eiendom har yttergrenser oppad i luften og nedad i undergrunnen, og ut i sjø, vassdrag og innsjø mv., der grunneiers rett til eiendommen opphører uten å tilgrense områder som er un-

derlagt privat eiendomsrett. Slike grenser kalles gjerne for eiendommens yttergrenser, ettersom de angir hvor eiendommen opphører å gjelde rettslig sett uten at den avgrenses av en annen fast eiendom gjennom nabogrense. En slik yttergrense som stadig er kilde til rettsprosesser, er grenser mot eller i vann.

Den klare hovedregelen for eiendommer som grenser mot vann, er at eiendommen strekker seg ut i vannet et visst stykke, med mindre annet er konkret avtalt. For eiendommer som grenser mot saltvann, går eiendomsretten som hovedregel ut til marbakken, det vil si området i sjøen hvor bunnen begynner å falle sterkt, og det blir brådypt. I tilfeller hvor det i stedet er langgrunn, trekkes grensen gjerne ved to meters dyp målt ved middels lav vannstand.

For eiendommer som grenser mot elv eller innsjø, er spørsmålet i større grad hvor grensen i vannet går mellom naboer. For elver og bekker er hovedregelen at eiendommen strekker seg ut til elvens eller bekkens djupål, det vil si der vassdraget er på sitt dypeste.

Grensene mellom eiendommer som går ned til og utover innsjøer må trekkes etter tilsvarende regler som for elver og vassdrag, dog således at det er middels høy vannstand som er utgangspunktet. I enkelte store innsjøer er det imidlertid definert et såkalt fritt midtstykke, der eiendomsretten opphører, og som også utgjør eiendommensgrensen. Dette såkalte frie midtstykket eies enten av staten eller brukerne av allmenningen der innsjøen ligger i en statsallmenning.

Før man imidlertid kan drøfte hvor langt ut i sjø eller vassdrag en eiendom strekker seg, må man i noen tilfeller avklare om eiendommen faktisk kan sies å strekke seg utover i vannet, eller om den må sies å stanse i vannkanten, eller til og med noen meter inn på land. Man kan ikke blindt forvente at matrikkelkartet eller den enkelte kommunes karttjenester inneholder korrekte opplysninger om hvor grensene for

en eiendom går. For å kunne avklare mer presist hvor eiendommensgrensene går, må det foretas en konkret vurdering av faktiske holdepunkter ut i terrenget, slik som grensemerker, holdt opp mot beskrivelser gitt i de rettsstiftende dokumentene for eiendommen. Dette med mindre annet grenseforløp er etablert i ettertid.

Normalt sett vil det rettsstiftende dokumentet for eiendommen være eiendommens skylddelingsforretning. Dette er, historisk sett, det dokumentet som lenge formaliserte etableringen av den aktuelle eiendommen, og er fremdeles det dokumentet som utgjør «fødselsattesten» for de fleste eiendommer i Norge.

Ettersom skylddelingsforretningen er et skriftlig dokument, vil det i mange tilfeller være gjenstand for tolkning. Skylddelingsforretningens mest interessante elementer er den verbale beskrivelsen av grensene samt kartet hvis et slikt er tegnet. Men det er ikke alltid at de verbale beskrivelsene og kartskissene kan gi et entydig svar på hvor eiendommensgrensen faktisk går. I slike tilfeller må også andre momenter tas med i vurderingen – slik som grenser i økonomisk kartverk, gårdskart, arealbruk, gjerdeplasseringer, eventuelle vitner etc. I noen tilfeller kan det også være aktuelt å se på rettsstiftende dokumenter for naboeiendommer dersom flere ble etablert mer eller mindre samtidig. Det kan også være aktuelt å stille spørsmålet om hva som objektivt sett fremstår som en naturlig grenselinje i terrenget.

Dersom man etter en vurdering med utgangspunkt i det som er nevnt likevel ikke har en kurant avklaring, så synes det å være lagt til grunn i domstolpraksis at eiendommer som grenser mot vann som hovedregel fortsetter utover i vannet.

Ved behov for rettslig behandling og pådømmelse vil det normalt være den lokale jordskifteretten der eiendommen ligger som vil anses som rett instans for slik håndtering.

Dette er sommer..!

Er du like glad i å lese som oss, anbefaler vi å ta med Plot på hytta i år. Du får nå hele **50% rabatt** for et abonnement som varer i et helt år!

Vil du heller prøve bladet i en kortere periode? – ta kontakt så får du et godt tilbud!

www.tinyurl.com/y7996wzf
abo@medierogledelse.no
Tlf 24 077 007

12 mnd for kun

kr 499,-

(normalpris kr 995,-)

NYHET!
MAT-
OPPSKRIFT

Oppskrift,
tekst og foto:
Dag Nordberg

Stillehavsøstersen inneholder mer mat enn flatøstersen av tilsvarende størrelse, og de smaker også bedre. Det er ikke helt ufarlig å spise selvplukket østers, men tar du sjansen så pass på å plukke dem på et sted med rent og gjennomstrømmende vann med lite aktivitet fra mennesker og dyr.

Østerssuppe:

Redaktørens sommerfavoritt

Imponer hyttegjestene dine med en kremet østerssuppe i sommer. Suppen er enkel å tilberede, og smaker fantastisk med ferske rundstykker til. Vær forsiktig med å sanke østersen selv, siden de kan inneholde giftstoffer. Det sikreste er å kjøpe skjell fra butikken.

Vanskelighetsgrad: ★★☆☆☆

Tid: ca 30-40 min

Prøv østerssuppe med nybakte rundstykker med smør til, og en god tørr hvitvin eller kanskje sjampanje på en varm sommerdag.

Østerssuppe:

Ingredienser:

- 8 stk. østers
- 1 fedd hvitløk
- 1 kryddermål gurkemeie (helst safran)
- 1 ts timian
- ½ bunt gressløk
- 1 kryddermål hvit eller svart pepper
- Saft av ¼ sitron
- 1 ts sukker
- salt etter smak
- 2-3 dl Crème Fraîche eller kremfløte
- 3 eggeplommer
- Kraft fra de oppvarmede skjellene

Tilberedning:

Børst og rens østerskjellene, og legg dem i en kjele tilsatt ca. 1 dl vann og kok dem forsiktig inntil de åpner seg.

Sil kokevannet for å fjerne urenheter og hell det over i en kjele beregnet på den ferdige suppen. Spe med vann slik at kraft og vann til sammen blir ca. 7 dl.

Ta innmaten ut av skjellene og legg dem i kjelen med kraft. Kok opp forsiktig og slå av varmen.

Visp eggeplommene sammen

med fløten/Crème Fraîche i en blender. Bland forsiktig alle ingredienser unntatt sitronsaften i kjelen og varm opp til suppen tykner.

NB! Må ikke varmes helt til kokepunktet, for da vil suppen skille seg. Hvis det likevel skulle skje, kan du tilsette en ekstra eggeplomme og prøve med ny oppvarming.

Tilsett sitronsaften like før servering. Salt etter smak med forsiktighet: Kraften fra skjellene kan være ganske salt.

- Flatøstersen er den eneste østersen som finnes naturlig i Norge. Stillehavsosters er en fremmed art og hører naturlig hjemme i Stillehavet.
- Stillehavsosters er importert til oppdrettsvirksomhet og har spredt seg til naturen i stor skala. Kartlegging tyder på at arten finnes langs kysten fra Østfold til Hordaland.
- Stillehavsostersen skilles fra den europeiske flatøstersen på form og skallstruktur. Mens flatøstersen er rund og ganske flat, er stillehavsostersen mer langstrakt, har dype-underskall og en kraftig, bølget overflate med grov flakstruktur.
- Mattilsynet anbefaler generelt å ikke spise selvplukkede skjell som ikke er testet for algegifter, bakterier, virus, og miljøgifter. Koking og steking vil drepe norovirus. Algetoksiner forsvinner derimot ikke ved varmebehandling. Eldre stillehavsosters samler opp miljøgifter i større grad enn blåskjell. Alderen på østers kan man se på antall ringer på skallet: en ny ring for hvert leveår.
- Mattilsynet har blåskjellvarsel, men det finnes ikke noe tilsvarende for østers. Den bør derfor alltid høstes i områder med god gjennomstrømming av friskt sjøvann og lite aktivitet av folk og dyr.

Et fruktbart samspill; humla og deg!

Dette er store og tunge tanker å ta inn på en fridag på hytta, men vi er alle del av den større sammenhengen, både du og den lodne, arbeidsomme humla ved siden av deg. Derfor skal vi dvele litt ved din nye venninne og hennes like.

Tekst: Monica Marcella og Hilde Helene Rustad

Foto: iStock

Det finnes knapt noe bedre enn å sitte med ryggen mot en solvarm steinmur og kjenne varme i fjeset. Med lukkede øyne får de andre sansene mer plass: lukta fra gras med dogg på, jord og nyutsprungne blomster, – og plutselig hører du den velkjente summingen av en trinn og pollentung humle like ved. Hvem ville ikke føle hjertet gjøre et lite gledesbyks da?

For de siste årene har allmennheten virkelig fått øynene opp for livsnødvendigheten av de små seksbeinte omkring oss generelt, og pollinatorene spesielt. Boka til NMBU-professor Anne Sverdrup-Thygeson, *Insektenes planet*, er blitt en verdenssuksess, og media har aldri gitt en større dekning av småkrypverdenen.

Denne oppmerksomheten kommer i siste time, insektene blir færre både med henblikk på arter og antall individer. Om ikke det skulle være en tragedie i seg selv, så mister vi også økosystemtjenester som livet på jorda slik vi kjenner det, er helt avhengig av. IPBES, FNs naturpanel, har anslått at avlinger til en verdi av mellom 235 og 577 milliarder dollar hvert år står i fare for å gå tapt som følge av nedgang i antall bestøvende insekter.

Dette er store og tunge tanker å ta inn på en fridag på hytta, men vi er alle del av den større sammenhengen, både du og den lodne, arbeidsomme humla ved siden av deg. Derfor skal vi dvele litt ved din nye venninne og hennes like.

La Humla Suse er en ideell orga-

nisa-sjon som arbeider for bedre livsbetingelser for våre ville bier, og deriblant humler. Gjennom å øke din kunnskap om humlene vil du kunne bidra til å bøte på det stadig større hullet i livsveven, og vi vil derfor gi deg et minikurs i hvordan *du* kan redde verden bittelitt denne sommeren ved å pleie dette nye bekjentskapet på best mulig måte.

Humla, en ekte heltinne

I Norge er det påvist 207 arter av villbier, og 35 av disse er humler. Arten honningbie kommer i tillegg som et slags husdyr. De fleste humleartene (unntaket er gjøkhumler) danner sosiale samfunn med «ettårige» kolonier.

Det er bare nye humledronninger som går i dvale, og bestanden videreføres hvert år gjennom disse. Hun tar med seg de befruktede eggene fra sist sommer inn i vintersøvn. Oppvåkningen om våren er en sårbar tid for de norske humlene siden de ensomme dronningene er prisgitt planter som kan forsyne dem

med nektar og pollen, slik som selje og vier. Utover våren vil hun etter hvert få hjelp til oppbyggingen av kolonien eller samfunnet av sine arbeidere, som alle er døtre, og flyr ut og tar blant annet over sanking av pollen og nektar. Når frukttrærne og bærbuskene begynner å blomstre, gir de uvurderlig bestøvningsassistanse i tillegg til å pollinere et utall villblomster i naturen. Hannene klekkes ikke før på sensommeren når det er godt med næring tilgjengelig. De bidrar ikke til matsanking, men sørger for å føre genene videre til neste sesong ved å befrukte nyklekte dronninger fra andre kolonier av samme art.

Humlenes aktive år kan i Norge strekke seg fra mars til september, litt etter hvor i landet man befinner seg. Vi mennesker har langt på vei oppnådd innsikt i alle de intrikate avhengighetsforholdene. Samspillet mellom planter og pollinatorer er et velkjent motiv både konkret og metaforisk.

Noen arter blomsterplanter og humler er lite kresne og stiller få krav

Lar du de naturlige plantene få vokse på eiendommen din, er du med på å hjelpe humlene våre.

Nyttige nettsteder:

Et sted humla kan bo:

<http://www.lahumlasuse.no/humlekasser>).

For å unngå å kjøpe fremmede arter med spredningsfare:

<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>).

Bøker:

Våre sårbare humler
– På jobb for naturen og oss.
Ø. Røsok, og R. Bengtson, 2018

Humler i Norge. Kjennetegn, utbredelse og levested.
F. Ødegaard, A. Staverløkk,
J.O. Gjershaug, R. Bengtson,
og A. Mjelde, 2015

er det arter med lang og kort tunge, tilpasset de ulike plantenes blomsterform. **Lushatthumla** har en suge-snabel som er like lang som kroppen – for å nå frem til tyrihjelmblostmens godsaker. **Tyvhumla** med sin meget korte tunge er derimot frekk nok til å bite hull nede på blomstens kronrør og forsyne seg av dyptliggende nektarreservoarer uten å bidra til bestøvning til plantens beste.

Humlenes utfordringer

Med alle disse finurlighetene er det ikke rart at noen av artene møter på store problemer når samfunnsutviklingen har påvirket naturen så mye de siste 50–100 årene. Flere av våre humlearter er sjeldne, og noen er på rødlisten. Arter på rødlisten kan dø ut hvis den negative utviklingen fortsetter. Tilgang på mat er selvfølgelig essensielt for å redde humlene. De trenger nektar og pollen fra vår til høst, og for å ta vare på alle artene trenger vi helst de norske, ville, stedegne blomsterplantene med hele sitt mangfold. Her er det spesielt stor gevinst i å ivareta og restaurere gamle kulturlandskap med slått og beite, og dette er et av de viktigste arbeidsområdene til La Humla Suse.

Nå kreves det mer for kunne å etablere slike kulturlandskaper enn hva den vanlige hytteeier kan få til. Likevel kan det være fint å ha i bevisstheten hvilken verdifull ressurs disse naturtypene er for vårt artsmangfold. Det å ta på seg humlebrillene når man ser på plantelivet på sin egen tomt kan gi stor glede og gi god nytteeffekt. Kanskje har du litt eng som ser ut til å gro igjen? Der kan du fjerne småtrær eller slå enga sent i sesongen. Er det viltvoksende stauder som marianøkleblom der, kan de godt få litt mer plass, og du kan videre la revebjelle og tyrihjelme få stå i fred. Vier og selje er som nevnt de viktigste vårplantene, og med

rollen som observatør lærer du deg fort hvilke blomster som blir besøkt gjennom sesongen og som er ekstra verdifulle for bestøverne.

Nå dugårslig og suger inn Tommelises verden, husk å bruke sansene slik humlene gjør; lukt på blomstene, ta inn alle fargene, og smak på nektar fra kløver- og leppeblomstfamilien. Skulle du trenge å kjøpe planter eller frø til oppal, kan det være lurt å se hva som vokser lokalt i naturen før du går i butikken. Når du kommer dit, gå rett forbi alle plantevernmidler og torvjord, og slipp deg løs blant frøposer og stauder. Du får hjelp til å velge på blomstermeny.no der du finner en blomstermeny spesiallaget for pollinerende insekter.

Et mål bør være å få til en lang sesong, med både høye og lave planter som blomstrer i tur og orden fra tidlig til sent.

Et sted å bo må humlene også ha, og de fleste foretrekker fraflyttede musebol. Du kan sette ut humlekasser med bolmateriale inni.

En annen viktig ting er å unngå å kjøpe fremmede plantearter med spredningsfare. Disse kan på sikt fortrenge den naturlige floraen og ta maten fra sårbare insektarter. Blant de største utfordringene humlen har, er tap av leveområder. Skulle du være en av dem som er på søken etter ny fritidseiendom, kan du gjøre artsmangfoldet en stor tjeneste ved å etterspørre byggeprosjekt som tar hensyn til den omliggende naturen. Plen og grus er ørken for insektene.

Spre din kunnskap

Etter å gradvis ha gjort deg kjent med mangfoldet i omgivelsene dine og omformet ditt eget fristed til å bli et godt habitat for de lokale bestøverne året gjennom, vil du kanskje ta ett skritt videre. I tillegg til å forvalte natur og kulturlandskap på en skånsom måte, er kartlegging

» til relasjoner med hverandre, mens andre arter kan være svært spesifikke i sine krav og kan bare godta relasjon til en bestemt art som den derfor blir helt avhengig av. Dette er grunnen til at det er så viktig å ta vare på den lokale, ville floraen. Som betrakter er det derfor utrolig spennende å finne ut hvilke humler som befinner seg der man er.

De vanligste artene kan man finne nesten overalt i Norge. Men den store, flotte **alpehumla** må du til fjells for å møte, og den blonde **kysthumla** må du, som du sikkert kan gjette, et helt annet sted for å finne. Videre

et viktig redskap for å ivareta de norske humlene.

Hos Artsdatabanken lagres opplysninger om registreringer av alle arter og er et uvurderlig redskap for forvaltning og forskning. Om dette virker for avansert, kan du trøste deg med at ditt engasjement og din humlekjærlighet allerede har smittet over på andre og forårsaket nye matfat og gode bosteder uten at du vet om det.

God humlesommer!

La Humla Suse er en idealistisk forening som jobber for å sikre humlers levkår i Norge. Deres støttespillere inkluderer flere av landets fremste humleeksperter. De jobber for å spre kunnskap, gjennomfører aktiviteter og verver humlevenner.

- Sikre humlenes levkår i Norge,
- Bidra til økt/stabil bistand for humlearter i Norge,
- Øke bevisstheten og kunnskapen om humlenes behov.

Hjemmeside: www.lahumlasuse.no
Facebookside: www.facebook.com/lahumlasuse.no
Instagram: [@la.humla.suse](https://www.instagram.com/la.humla.suse)
E-postadresse: post@lahumlasuse.no

SAMBATRAPPEN

Den geniale løsning til hytte - eller hems, og ellers hvor der er liten plass. Den er smal og bratt, men trinnes egenartede form gjør den likevel god å gå i.

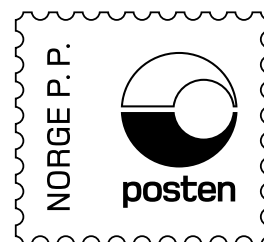
SAMBATRAPPEN leveres med avrundet for- og bakkant, for ytterligere å forsterke dens «eksotiske» egenart, og kunstneriske arkitektur.

Nå også med et spesielt løftebeslag, slik at trappen kan skyves inntil veggen. Vær rask, og få spesialtilbud.

Snekkerfabrikken as

8760 INDRE KVARØY. Tlf.: 75 09 10 70 – Telefax: 75 09 10 26
ETTER KONT.TID: 75 09 11 06/75 09 11 31

Avsender:
Norges Hytteforbund
Billingstadsletta 25
1396 Billingstad

Hvorfor...

Må jeg betale mer eiendomsskatt?

Hva sier tomtefesteloven?

Hvorfor gjør ikke myndighetene noe?

Hæ?!

Det er jo min egen vei?

Vindmøllepark her?!

Ja, men...

Har de lov til dette?

NORGES
HYTTEFORBUND

Eiendomsskatt | Tomtefeste | Lokaldemokrati | Vei | Vann og avløp | Sentrale myndigheter | Rådgivning

Til nytte for deg og din hytte

Bli medlem i dag!

www.hytteforbund.no | norges@hytteforbund.no | Telefon 23 27 37 60